

JENTER I ELEKTROFAG

Jentene kommer!

Tre prosent av alle elektrikere i Norge er jenter. Alt for lite mener EL & IT Forbundet. Bedre rådgivning på skolen, andre arbeidsforhold på arbeidsplassen, bygging av jentenettverk og myteknusing skal være med å øke antallet.

Tekst og foto : Christine Skårberg
christine.skarberg@lomedio.no

Stortrives på elektro

TO AV GUTTA: Andrea Martinsen (t.v.) og Anja Gutrud, blir tatt vare på av de 28 gutta i klassen.

Det sto ikke på mot-takelsen da Anja Gutrud og Andrea Martinsen, troppet opp til sin første dag på skolen. De ble umiddelbart to av gutta.

De 28 klassekompisene til Anja og Andrea er gutter. Det er ikke noe problem. At flere jenter ikke velger elektrofag mener de har med dårlig rådgivning på ungdomsskolen å gjøre.

– Helt klart. Rådgiveren min visste knapt nok hva elektro var, men antydte likevel at det ville være galt av meg å velge dette, siden det var et typisk guttefag. Heldigvis begynte

hun ikke å krangle med meg, da jeg satte opp elektro som mitt førstevalg, sier Andrea.

Endret søknaden

For Anja er opplevelsen ganske så annerledes. Da hun gikk på ungdomsskolen visste hun hvilken linje hun skulle velge. Med en far som er tavlemontør, har jenta elektrikeryrket i blodet. Hun var kjent med faget og forteller at hun alltid stortrivedes med å være med pappa på jobb. Anja *ville gå* elektrolinja, men det var rådgiveren på ungdomsskolen sterkt i mot. Hun mente elektrofag kun var for gutter, og at Anja måtte sette opp helse og sosialfag som førstevalg.

– Hun sto på sitt, men jeg ga meg ikke, og førte opp elektrofag,

opplyser Anja. Overraskelsen var derfor stor da hun fikk skoleplass.

– Jeg hadde fått plass på helse og sosial! Da jeg sjekket nærmere oppdaget jeg at det plutselig var det som sto som førstevalg på søknaden min. Jeg kan ikke skjønne annet enn at det var rådgiveren som hadde endret søknaden min, sier Anja.

Anja begynte altså på helse og sosial, men det tok ikke lang tid før hun begynte å mistrives. På Bjertnes fikk hun endelig den hjelpen hun trengte. Rådgiver Guri Mæhlum skjønnte alvorret, og gjorde sitt ytterste for at Anja skulle få plass på elektro. Det gikk ikke før Anja hadde gått to år på helse og sosial.

– Klassene var fulle, men i fjor

klarte hun det. Takket være Guri så sitter jeg her. Nå stortrives jeg på skolen, synes det er gøy og åpne bøkene igjen, stråler Anja.

Heismontør

Andrea fant tidlig ut at hun ikke var typen som hadde en framtid på et kontor. Hun ønsket å gå videre med et yrkesfag, I 10. klasse var hun klar. Etter å ha fablet om byggfag en liten periode, falt det endelig valget på elektro. Det har hun ikke angret på. Hun har søkt plass for å spesialisere seg innen el og energi, og har en plan med valget.

– Jeg skal bli heismontør. Jeg har en onkel som er det, og håper, etter de to neste årene, at jeg kan gå i læra hos ham, smiler hun. Anja vet også hva hun skal

bli. Hun skal bli automatikker. Jobbe med store systemtavler på båter, sykehus og hoteller. Hun vil jobbe med svære ting, blir vi fortalt.

– Jeg har søkt om plass på automasjonsfag, men jeg vet ikke om jeg kommer inn siden jeg egentlig er for gammel, forteller Anja. Automatikker skal hun likevel bli, og ved hjelp av farens solide nettverk innen bransjen, har hun fått tre tilbud om lærlingplass. Et av tilbudene er fra et firma i Bergen, som er villig til å betale for resten av utdanningen hennes og gi henne fagbrevet.

– Jeg er veldig fristet, men føler at jeg er dratt i flere ender, så jeg må se an litt. I juli får jeg svaret om jeg har kommet inn på automasjon, så får jeg se hva jeg gjør etter det, sier hun.

Informasjon

Jentene har ikke angret et sekund på at de valgte elektro. De er blant de beste elevene i klassen, og er bevis på at gode karakterer og trivsel henger sammen. Men at de fikk dårlig informasjon, og gammeldags rådgivningen på ungdomsskolen, plager dem.

– Det er viktig at rådgiverne på ungdomsskolene vet hva de driver med. At de vet hva de ulike fagene og linjene går ut på. At de hører på elevenes ønsker, og at de kvitter seg med gammeldags tenkemåter om hva som er typisk jente- og gutteyrker. De burde selv kanskje få rådgivning fra fagfolk, før de skal gjøre det samme selv for 10.-klassinger, slår jentene fast.

AINA OG JENTENE: Elektrolærer Aina Lyng (i midten) instruerer Anja Gutrud (t.v) og Andrea Martinsen hvordan de skal koble ledningene riktig.

– Bli kvitt fordommene

Elektrolærer på Bjertnes videregående skole, Aina Lyng, kan glede seg over en økt interesse for elektrofag.

– Jeg har ikke helt oversikten ennå, men ja, jeg tror det er flere jenter som har søkt seg til grunnkurset kommende skoleår, smiler hun. Elektrolæreren er selv utdannet elektriker, og har lang fartstid som servicemontør i NSB bak seg. Ting endret seg da hun ble småbarnsmor, men Aina Lyng ønsket ikke å gi slipp på faget. Da sjansen bød seg, valgte hun å begynne som elektrofaglærer på Bjertnes videregående skole.

le. Hun trives og gleder seg over at Bjertnes er blant de få skolene i Akershus som kan vise til jenter på grunnkurs i elektrofag.

Dårlig rådgivning

Lyng tok elektrofag på Sogn videregående skole, et resultat av kampanjen Kvinner i Mannsykker (KIM) som ble gjennomført på 90-tallet. Kampanjen var en vekker for mange jenter, og viste at det gikk an å tenke utradisjonelt. Nå fungerer ikke KIM på den samme måten som den gjorde, og Lyng tror dette er uheldig.

– Ja, jeg synes det. Elevene blir nå ofte veiledet feil av rådgiverne. Blant annet at elektrikeryrket er for tungt for jenter, noe som egentlig bare er tull, uttaler Lyng.

Hun mener at det nå må gjøres et grundig kunnskapsløft på rådgiversiden i ungdomsskolen, slik at man i framtiden unngår dette.

Vekk med myter

Feil rådgivning på ungdomsskolen er med på å føre forskjellen i det såkalte likestillingssamfunnet vårt videre, mener Lyng.

– Jenter som velger tradisjonelt vil faktisk havne i yrker som er mindre betalt og mye mer fysisk tunge. Helsearbeid er ikke et fysisk lett arbeid, og barnehagejobb er dårlig betalt. Elektrikeryrket er utfordrende, utviklende, man er ute på arbeidsplasser, man får mange goder, samt gode lønnsvilkår. Jenter kan fint klare seg som elektrikere, og jeg snakker av erfaring, avslutter hun.

Utradisjonelle etter eget ønske

Jenter i typiske mannsyrker er ikke vanlig kost i Norge. Ann Christin, Ann Kamilla og Siri hos Brødrene Helgesen, mener likevel at jenter ikke må presses til å velge annerledes.

«Brødrene Helgesen» er Hønefoss' største elektrikerfirma. En veletablert 91-åring, med over 30 ansatte. Av disse er fem damer. Tre av dem igjen er elektrikere: Ann Christin Hagen, Ann Kamilla Bentzen og Siri Olderøy. Sistnevnte har de siste ti åra jobbet som installasjonstegner. Jentene trives i firmaet og i elektrikeryrket. Jobben passer dem, blir vi fortalt. Den er allsidig, utfordrende og miljøet i firmaet er veldig bra.

– Vi henger jo sammen med gutta på fritida vi, så vi er en godt sammensveiset gjeng her, smiler Ann Christin.

Må ville det selv

Hvorfor flere jenter ikke velger denne yrkesretningen er de usikre på. Mye kan gjøres for å endre dette mener jentene, og markedsføring tidlig er viktig.

– Jeg har troen på ungdoms-

skolebesøk. Ha med unge jenter, som er ferdigutdanna elektrikere, eller lærlinger, og la dem fortelle om hverdagen sin. Det er i ungdomskolealderen de må ta tak i det, hvis de ønsker å kapre flere jenter, sier Siri. Ann Christin er enig, men føler at de kan gå enda lenger.

– At elevene får komme på besøk til ulike arbeidsplasser, og se med egne øyne hvordan dette yrket praktiseres, tror jeg er lurt, mener Ann Christin.

Hun mener likevel at det noen ganger grenser til hysteri, når det gjelder temaet rundt det å velge utradisjonelt. Hun føler debatten har tatt en litt uheldig retning.

– Jeg mener i bunn og grunn at jentene må ha et ønske om dette selv. De må ville dette, uten å føle seg tvunget av de som synes utradisjonelle valg er positivt. Da er ærlighet rundt yrket, kanskje det viktigste å formidle, sier Ann Christin, og er raskt ute med å advare mot tiltak hun mener ikke lar seg gjennomføre ute på arbeidsplassene.

– For eksempel dette skifte- og toalettspørsmålet, og jenter som føler seg utilpass. I mine øyne er dette et håpløst problem å løse. Det vil bli alt for kostbart med en brakke for ditt og en annen for datt. Jentene får heller bare si til seg selv: okay, må jeg skifte sammen med gutta,

og føler at dette er plagsomt, vel så får jeg enten gjøre det før de kommer, eller vente til de er ferdige og gått ut, slår Ann Christin fast.

Ufin mottakelse

Til tross for at jentene er godt etablerte i miljøet på jobben, er det ikke til å komme bort fra at de noen ganger opplever mottakelsen ute som litt annerledes.

– Det er jo litt morsomt, for det skjer jo veldig ofte, spesielt hos private personer, som har bestilt elektriker hjem. Folk blir veldig paffe når de ser at det er ei jente som skal gjøre jobben, ler Ann Christin. Hun legger til at stort sett, om ikke nesten alltid, går dette bra og folk er fornøyde med jobben.

– Bortsett fra den ene gangen da, sier Ann Kamilla og ser på kollegaen. Ann Christin smiler og nikker.

– Ja, det må vi fortelle. Vi ble hyra til å gjøre en jobb i et firma. Hun som var sjefen var smørblid den første dagen da Ann Kamilla og jeg kom. Hun mente at det var *så fint* med jenter i elektrikerfaget, forteller Ann Christin. Mottakelsen var så god at begge jentene så fram til det videre arbeidet. Men det var blitt høst da jobben skulle gjøres. Telen hadde begynt å feste seg i bakken, og da jentene skulle grave en grøft til en

UTRADISJONELL TRIVSEL: Ann Kamilla Bentzen(t.v.), Ann Christin Hagen og Siri Olderøy, trives som elektrikere i et mannsdominert firma.

kabel, var tonen plutselig annerledes fra kunden.

– Mens vi sto og gravde kom dama. Hun var ikke blid lenger. Hun fortalte at å betale full pris for denne jobben, når hun kunne få to gutter til å grave ut grøfta dobbelt så fort, var uaktuelt. Hva kunne vi si? Men for å si det slik, hun fikk ikke noe rabatt på regningen, smiler Ann Christin.

Må starte tidlig

Den må tidlig krøkes, som utradisjonell skal bli, mener Tove Johansen i EL & IT.

Utfordringene med å få jenter til å velge utradisjonelt, bør begynne på et tidlig tidspunkt, mener leder i utviklingsavdelingen Tove Johansen. Hun påpeker at så tidlig som på barneskolen, bør de første grunnsteinene legges.

– Det som ofte skjer er at små jenter vokser opp med å se

politimenn, brannmenn, menn som er elektrikere, mannlige snekkere og bilmekanikere. De oppfatter allerede som små disse som typiske mansroller. Skal vi endre dette, må kvinner som jobber i disse yrkene, være med å bryte ned rollemønsteret. Da vil jenter skjønne, at også de kan gjøre denne jobben. Det kan gjøres ved å besøke barneskolene og barnehagene sier Johansen. Hun tror videre at bedriftsbesøk og utplassering tidligere enn på videregående, også kan være

med å føre jenter inn i typiske mannsyrker.

Når de så har valgt yrket, er det viktig at jentene får seg jobb, og blir tatt vare på.

– Jeg tror det er veldig viktig å se på dette området. Mange jenter faller utenfor fordi de ofte er alene, eller på grunn av forholdene på anleggsplassene. Mange velger å slutte, fordi de ikke orker å jobbe under slike forhold. Her tror jeg nettverksbygging er viktig, sier Johansen.

Det viktigste nå er å bygge opp

nettverk etter de former jentene ønsker, få faste rammer på dem, og synliggjøre dem for andre jenter i ulike mannsdominerte yrker.

– Sånn ser jentene at de ikke er alene. Det vil bli lettere å synliggjøre ulike problem som måtte eksistere på de forskjellige arbeidsplassene, og få til løsninger. Nettverkene kan være starten på å beholde flere jenter i yrkene og kanskje være med å rekruttere flere, fastslår Johansen.

– Viktig med nettverk

BYGGMESTERNE: Kirstine Barth (t.v.) og Kamilla Øverland bygger nettverk for å beholde jentene i elektroyrket.

Kirstine Barth og Kamilla Øverland vil gjøre alt de kan for å beholde jentene i elektroyrket. Bygging av nettverk har gitt jentene i YIT Porsgrunn vann på mølla.

Fem jenter fra YIT Porsgrunn er virkelig i støtet om dagen. Etter at ungdomsleder Kirstine Barth deltok på en samling om nettverksbygging for jenter i bil- og elektrofag i fjor, har det tatt helt av. De har fått frie tøyler av ledelsen til å jobbe fram en arbeidsplan. Målet er å rekruttere jenter til å velge elektrikeryrket, men også å beholde jentene i den ellers så mannsdominerte bedriften.

– Vi har også opprettet et kjempebra samarbeid med Are Solli fra EL & ITs distriktskontor i Vestfold og Telemark. Han støtter arbeidet vårt fullt ut, sier Kirstine.

Klare til kamp

Jentene kan være stolte av å ha kommet godt i gang med arbeidet. Blant annet har de laget en mal for hvordan ledere kan tilrettelegge arbeidsplassen sin, slik at jentene trives og blir værende.

– Bare noe så enkelt som å gjøre dem bevisste på å plassere jentelærlinger sammen, er noe mange ikke tenker over, sier Kirstine. Hun er også opptatt av at arbeidsforholdene bør bedres.

– Jeg personlig mener at vi bør ha kommet så langt nå, at jenter og gutter bør få hver sin skiftebrakke med egne toaletter. Hvis arbeidstilsynet virkelig fikk

se hvordan skifte-, toalett- og spiseforhold vi enkelte ganger opplever, ville de ha fått seg et reelt sjokk, påstår hun, og viser fotografier av noen skikkelige horribles toaletter.

Til skolene

Det står ikke på iveren, og jentene har allerede tatt bilder og laget første utkast til en brosjyre som har fått tittelen «jenter i elektro».

– Vi skal få til en skikkelig og gjennomarbeidet pakke. På nyåret vil vi reise ut på ungdomskolene og invitere jentene til et informasjonsmøte, forteller Kirstine. Jentene skal da få lære mer om elektrikeryrket, og kan få stille de spørsmål de måtte ha om yrkesfaget, uten ytre forstyrrelser som ofte lærere og gutter kan bli.

– Planen er å få promotert de mulighetene jenter har i yrket. Samtidig ønsker vi å motbevise de mytene som vi vet eksisterer der ute, når det gjelder å velge utradisjonelt. På denne måten håper vi å bidra til at flere jenter vil gjøre det rette valget, forklarer Kirstine.

Skolene er likevel ikke nok. Jentene kan fortelle at de har planer om å delta med stand på

elektromessen Eliaden til neste år. De vil også ut på kjøpesentre.

– Vi vil gå til pressen i forkant av informasjonsmøtene på skolene, vise oss fram og fortelle om nettverksbyggingen vår i YIT, sier Kirstine. Og jentene har selsvagt også egen Facebookside (jenter i elektro). Der kan interesserte stille spørsmål og komme i kontakt med jenter i yrket. YIT-jentene tro at nettverksbygging kan bli en skikkelig vekker for flere jenter i bransjen. Det kan være den riktige veien å gå for å synliggjøre mulighetene jentene har innen såkalte mannsdominerte yrker.

– Dette er et så bra initiativ. Det er gøy å møte så mange jenter som jobber med de samme utfordringene som oss, og at vi kan kaste ball med hverandre. Likevel, jeg tror at vi først og fremst må fokusere på våre egne områder. Det er et tidkrevende arbeid, og begynner vi nå å tenke nasjonalt, tror jeg prosjektet vil koke bort i kålen. Men det er kjempeviktig at vi får til felles samlinger én til to ganger i året. Det er godt for nytenkning, og inspirerer til videre arbeid, smiler Kirstine.

Om jenter i bil og elektro:

- Prosjekt i to mannsdominerte bransjer
- Partene er EL & IT, Norsk Teknologi, Fellesforbundet og Norges bilbransjeforbund
- Finansiert av Hovedorganisasjonenes Fellestiltak
- 3 års varighet
- Partene på bedriften skal kartlegge, lage en handlingsplan, gjennomføre tiltak og evaluere disse.
- To prosjektveiledere vil bistå partene i dette arbeidet
- Bedriftene som er med i prosjektet deltar i et bedriftsnettverk for å kunne utveksle ideer og erfaringer underveis
- Jentene i hele bransjen deltar i et jentennettverk som både skal være møteplass for jenter for å skape et større miljø, og bistå prosjektet slik at jentene fra hele bransjen kan komme med tilbakemeldinger og ideer

Starten på noe stort

Nærmere 30 jenter møttes i april for å lære å bygge nettverk.

Inger Vagle og Ellen Møller er lærere i bil- og elektro fag på Eterstad skole i Oslo. Damene var også primus motorer for kampanjen Kvinner i Mannsyrket på 90-tallet, som hadde som hovedmål å gjøre kvinner oppmerksomme på at også de kunne tenkte utradisjonelt. Da Hovedorganisasjonenes Fellestiltak ønsket å finansiere Nettverksbygging for jenter i bil- og elektrobransjen, stilte Vagle og Møller seg villige til både å kartlegge forholdene der ute, og å sparke i gang selve prosjektet med nettverksbygging. Nå har hovedfokuset blitt å beholde jentene i elektro- og bilyrket.

– Kartleggingen viser at kun tre til fire prosent av de som jobber i bil- og elektrobransjen er jenter. Et skremmende lavt

tall. Vi tror at nettverksbygging kan hjelpe å beholde jentene i yrkene, sier Vagle.

Jenter fra både bil og elektro var invitert til å delta, og det så ut til inspirere.

– Dette er i bunn og grunn et bedriftsutviklingsprosjekt. Målet er at det skal kunne bidra til å lage strategier for hvordan ledere skal tilrettelegge for at jenter trives i yrket sitt, og bli værende. Flere bedrifter har faktisk kommet i gang skikkelig, blant annet YIT Porsgrunn og Toyota Oslo, sier Vagle fornøyd. Hun håper nå at flere bedrifter innen samme bransje nå vil se viktigheten av dette, og følge etter YIT og Toyota.

TOALETTKUNST?: Det er ikke alltid like trivelige forhold for jentene på brakka!
Foto: Kirstine Barth